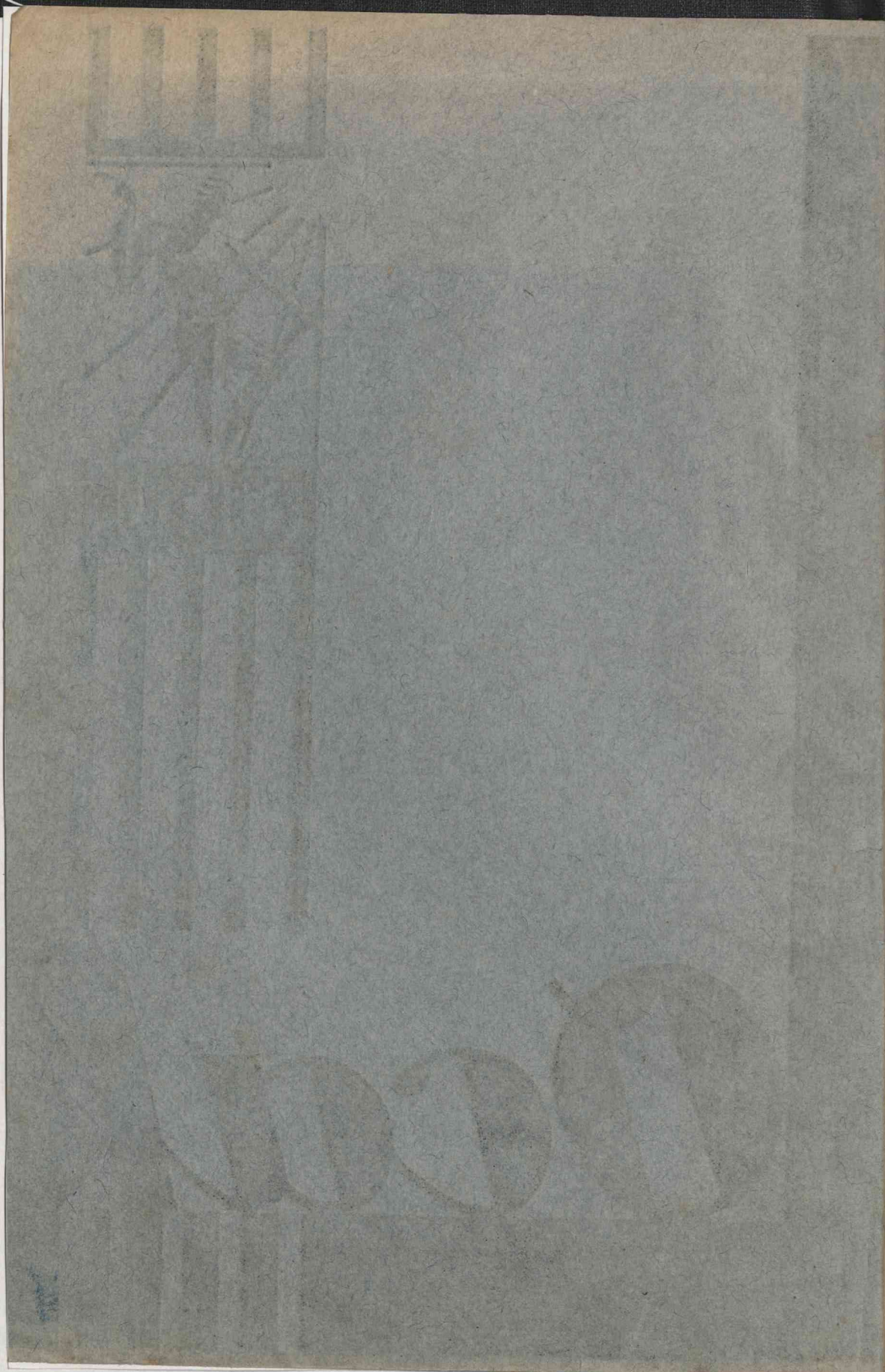

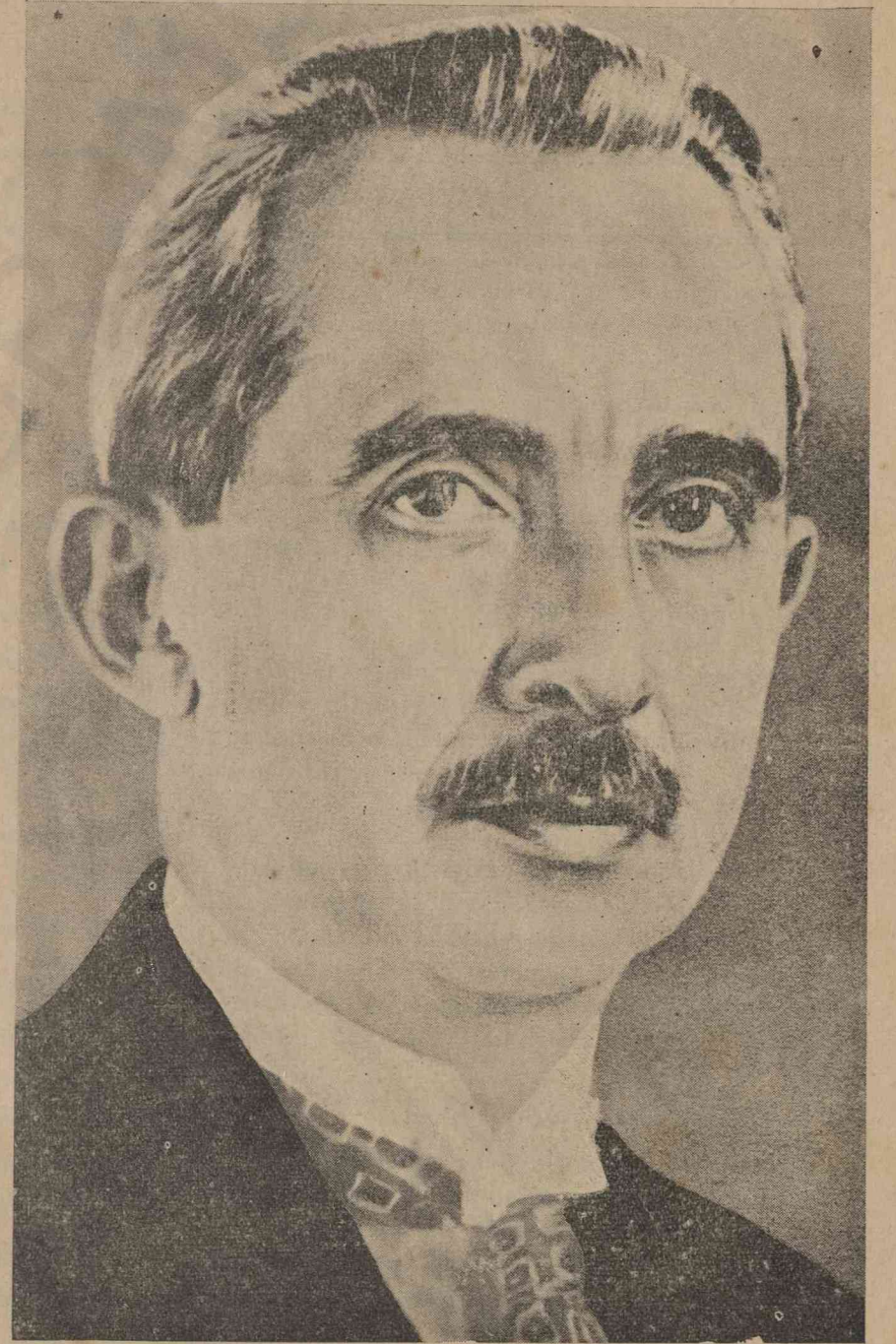
KULTUR

Ocak

O C A K

Urla Halkevi tarafından iki ayda bir çıkarılır .

Sayı : 1

19 Şubat 1939

Yıl : 1

OKUYUCULARA

Evimiz. açıldığı gündenberi „Memleket Kültürünün Yükselmesi“ yolunda var kuvvetile çalışmış ve çalışmaktadır. Bu en ehemmiyetli gayemizde daha müsmir olabilmek düşüncesile çıkardığımız (OCAK)ı kıymetli mütalâaları-mıza arz ediyoruz..

Dergimizin, bugün için yalnız cesareten ibaret olan ehemmiyeti, -büyük kalem sahiplerinin bu memleket vazifesinden de yardımlarını esirge-miyecekleri tabii olduğuna göre- yarın bir kıymet olacak.

• Partimizin Halkevleriyle bütün yurttaşlara kucağını açması vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı.

Atatürk

Halkevlerinin garazsız ve menfeatsız bir irfan ve medeniyet yurdu olarak ifa ettiği hayırlı hizmetle, millette umumi bir teveccüh ile teşvik edilmekte ve mükâfatlandırılmaktadır.

İsmet İnönü

Halkevlerinde millî ve içtimai hayatın temelleri terbiye suretinde, tedris suretinde, konuşma suretinde mütemadiyen kurulmalıdır, bunu iltizam ediyoruz.

İsmet İnönü

Halkevleri, memleketin ekonomik ve kültürel yaşayışında her bakımdan tarla ekmekten büyük bir fabrikayı işletmeğe kadar bütün işlerde iyi hazırlanmış özel bir bilgiye ihtiyaç olduğuna inanmayı yaymalıdır. Okuma hevesini çoğaltma Halkevlerinin başlıca işlerindendir.

İsmet İnönü

Bence Halkevi sakfı altında birleşenlerin parulası şudur: Her hangi bir bilgi yolunda senden geri kalmış vatandaşa rastlarsan onu koluna tak ve beraber yürüt. Senden ileri giden olursa koluna takıl ve ona ayak uydurmağa çalış.

Fazlı Güleş

OCAK, Altı okun ateşile tutuşacak, Isıtacak ve Aydınlatacaktır.

Ocak

TÜRK LİSANININ ESKİ YUNAN LİSANI ÜZERİNE TESİRİ

Şerif Kollhan

Yunan medeniyetine tekaddüm eden medeniyetler bulunduğu bugün mütefekkülaleyhtir. Yunanı kadim lisanı bazı kadim milletlerin lisanları üzerine icrayı tesir ettiği ne derecede müsellemler ise Yunan lisanı bazı ecnebi kavimlerin tahtı tesirinde kaldığı o derecede bariz bir hakikattir. Şu fark ile ki, diğer milletler Yunan lisanından bilerek veya bilmiyerek kelime alırken esasını ve manasını mehmaemkân muhafaza ettikleri halde; Yunanlılar, ecnebi bir kavimden kelime naklederken (Effoni) ye yani ahenge meftun olduklarından esas ve menşei ile bir irtibat ve münasebeti baki kalıp kalmadığını asla nazarı itibara almayarak kendi tarzı telaffüzlerine uydurmak ve buna karip te mara vermek itiyadında bulunuyorlardı. [Eski Yunanlıların bu haleti ruhiyeleri anlaşılmadıkça, Yunanı kadim lisanında tesadüf edilen kelimelerin hiçbirisinin başka bir kavmin lisanından geçtiğini anlamak ve iddia etmek „Danailarin“ küpüne su taşımak kadar müşkil bir keyfiyettir.] Güneş Dil teorisinden kat'ân nazar, Hocam Mebus Yusuf Zıyanın buyurdıkları gibi ecnebi bir kavmin, (Asi-yai bir kavmin) Yunanistanın şehirlerini, kal'alarını inşa, Dağlarını, tepelerini tevsim eylediği ve nihayet Yunanlılarla ihtilât ve imtizaç ederek ortadan kaybolduğu bütün kuvveti delâletile mertebeli sübuta isal edilmiş bulunmaktadır. Uzun iddialara ne hacet bu itirafı yine Yunanlıların ağzından dinliyelim: [1851 tarihinde Atınada tabedilmiş olan ve Vizandiyos tarafından kaleme alınan Yunanı kadim lisanı kamusunun mukaddemesinde müellif serdettiği mütaleâlar arasında diyor ki: „..... Bundan maada ecdadımız ihtilât etmiş bulundukları diğer milletlerden çok kelime almışlardır. Mısırlılar, Finikeliler, Persler, Skitler Yunanistanına Yalnız san'atlarını ve mahsulâtını değil kelimelerini dahi götürmüşlerdir ki, bunların Etimolojisini başkaca aramak gülünç değilse de abestir. Zira Palaton diyor ki: kendi kanaatına göre Yunanlılar Barbarların tahtı tesirinde olarak çok kelime almışlardır. Bu meyanda ateş manasına gelen -Pyr- kelimesini dahi. Çünkü Frijyalılar az bir değişiklik ile aynı mefhumla ateşi ifade ediyorlar hatta su manasına gelen -Ydor- kelimesi dahi Yunanca değildir ve bunları zorlamak ta doğru değildir. Zira başka kelime ve esaminin anâsırını teşkil eden bu kabil mefhumlara tesadüf ettiğimizde bunları başka mefhumlara ircaa kıyam etmek bi vecihtir.“

Medeniyetlerin esasını kurduklarını söyleyen Yunanlıların anâsırı erbaadan bulunan su ve ateş mefhumlarını dahi başka milletlerin lisanından

Platon: Hatırat bırakıp bırakmayacağını soranlara: “ Evvelâ şöhret bırakmalı, Hatırat onu takip eder „ demiştir.

DİNLE!..

Ahmet Necatiye

Ömrün bu sükûnet saatinde,
Ağlar içi sessizce zamanın,
Ve coşar bestesi hatıranın,
Ömrün bu sükûnet saatinde..

Kaçsam bu diyardan ebediyyen
Başka bir aşk ile bitap güya
Silinir mi yolundan O rüya?
Kaçsam bu diyardan ebediyyen..

Söyler şarkını hâzır ve sükût.
Ruhum, hep o hicranlı sesinde.
Dinle! Semadan toprağa inde
Ömrün bu sükûnet saatinde!..

Hüseyin Batu

istiane etmek vaziyetinde buluddukları göz önünde bulundurulur ve Yunanlıların su ve ateşi ifade edecek kendi kelimeleri olmadığı nazarı itibara alınırsa eski Yunanlıların şaşaalı medeniyetlerinin ecnebi akvamın medeniyetinin tesiri altında ne derecede kaldığı kendiliğinden nümayan olmaktadır. Ateş manasına geldiği ve Frijyalılardan, Yunanlılara geçtiği Yunanlıların dahi kabul ettikleri -Pyr- kelimesini Türkçemizde ararsak kıyımlarına tesadüf etmek kolaydır. Vakıa bizim halen ateşe -Pir- dedigimiz yoktur. Lâkin lisanımızda enkazı olarak kalmış olan (Parlak)ı, ateşin hassalarından olan ziyadar manasında kabul ediyoruz. (Pırıl) kelimesinde dahi aynı lafzın vücudunu müşahade ettiğimiz gibi ateşin yakılışına yardım eden (Pırıl)da da aynı mefhumu görmekteyiz. Yunanca olmadığı muhakkak olan Frijyalılandan geçtiği işaret edilen bu kelimenin Türkçede mevzu ve müstamel manâ ve ateşin insan gözlerine yaptığı tesir ve verdiği intiba itibarile Türkçeden bu lisanlara geçtiğini teslim etmekle haksızlık etmiş olmayız. Dağ manasına gelen „ Haldaillerin “ lisanında (Taur) ve yahut (Tur) Araplar da (Tur) kelimesini Suriyedeki (Tavur) Rodostaki (İtavriyon) dağlarında tesadüf attığımız gibi Asya-

Aristo: Felsefenin kendisine ne gibi bir faidesi olduğunu soranlara: “ İnsanların kanun korkusuyla yaptıklarını emirsiz yapmağı öğretir „ demiştir.

daki Deftongun tebeddülü ile (Torosa) münkalip olan Yunani (Tavrosda) da görmekteyiz. (Tavros) lisanımızdaki (dağ) kelimesi arasında müşahade göze çarpmazsa da bu dağ kelimesini Haldai ve Arabi Taur ve Tur kelimelerine taklip ettiğimizde derhal karabetini anlarız. Yunan müellifi devam ederek kitabın diğer bir yerinde: (Merhum Korais: Türklerden bize intikal ettiği umumiyetle kabul edildiğine rağmen tavukların yattığı yer manasına gelen Kūmes kelimesini Yunanlılardan Türklerin alarak Kōmes olarak kullandıklarını iddia ediyor, ve bunun delili olarak ta Türkleri hiç tanımayan „İsohyos“ uyumak manasına gelen Kemome mastarından ve (Deftongun) tebeddülü ile (Kimasyonun), geldiğini ilâve ediyor.) Fakat müellif unuttu ki Türkleri tanımamış olan bu „İsohyos“ Türklerin halen dahi Yunancadaki sandık kelimesini sandık ve Hürriyet manasına gelen (azat) kelimesini yine azat olarak kullanmaktadır. Zira (ei) i (eyi) ve (limena)yı (liman) ve (simbosiyon)u (cümbüş) olarak kullanan Türklerin bu kelimeleri Yunanlılardan aldıklarını kim temin edebilir? Daha ileriye giderek Yunanlıların yad edildikleri (Elen) kelimesinin Türkçemizdeki şehir, Ülke manasına gelen (İl) kelimesiyle münasebettar ve bundan müştak bulunduğunu kemali selâhiyetle iddia edebiliriz. Yine Yunan müellifini dinleyelim: (Misal olarak güneşin harareti manasını tazammun eden, (Elisin) tesirile çürüyen durgun su manasından başka bir manâ ifa etmiyen (Elos) kelimesini ele alalım: Güneşin hararetinden mada parlaklığı dahi ifade eden bu (Eli) yahut (İli) yalnız şekliyle işareti itibarile değişen bir sâru kelimeyi doğurmuştur. Evvelâ alev, ziya manasına gelen (Selâs) ay manasına gelen (Selini) meş'ale manasına gelen ve Atineosta müstamel (Eleni) yeyahut (Elani) menşei almaktadır. Keza bataklık manasına geldiğini yukarda söylediğimiz (Eloz) orman manasına gelen (Saltus, (Alsus) çamur manasına gelen (Ilis) Orman manasına gelen (İli)nin menşei yine budur. Keza (Delfis) ve (Digama) harflerinin ilâvesiyle (F) (Elfi) bununla münasebettardır. Biotiadaki (Telfosa) Sicilyadaki (Yela) Lefkaniyadaki (Eleva) mukaddema (İli)-(İlyeli)- ve bilâhara Pliniyosun kitabına -(Heli)- olarak yazılı (F) Eliya kelimesince de aynı kökü görürüz. Serviyosun dediği gibi „La Paludiquis, quibuz cinguitur, quas Graeci, (F) (Eli) dicunt. Fuit Ergo Helia, Sed Accepit digama, V scilicet Consonnaus, et fasit Velia, ut Henetus, Venetus“ Homerin İlyadasında mevzuubahis Biyokadaki (Eloon) ve (İselyon) şehri İstravona göre (Elos) yani bataklık üzerinde inşa edilmiş olduğundan bu ismi almıştır. Şu hale göre Lâkoniadaki Elusun sekenesi İstefanosa göre yalnız (İlot) değil (Elyate) ve (Elini) dahi yad edilirdi. Alfiyos nehrinin müntehasda kâin Elos şehri kurutulmuş bataklıktan başka bir şey değildir. Daha ileriye

Sinoplu Diojen: Zeytin ağacının dallarına asılmış kadınları gösterenlere „Keşki her ağaç böyle bir meyve verse idi,, Demiştir.

gidilerek Yunanistan ismi olan (Elas Piniyos) nehri ve Teselya kıt'asında veyahut Aristoya göre (Aşcloos) nehri ve Dodoni kıt'asındaki mahal (Ellas) olarak tesmiye edildiği malûm olduğuna göre (Eloston) menşei alındığını iddia edilirse hata edilmiş olmayacaktır. Çünkü: Defkaliyon tufanı bu Ellas sahasında vukubulduğu nu Aristo rivayet etmektedir. Bunun neticesi olarak İsihyosa göre (Dodoni mabedi (Ella) olarak tesmiye edildiği gibi sekenesi (Elli) ve yahut Sekliyye ile (Selli) isimle yad edilmiştir. Yukarıda ar-

zettiğim gibi hareket mukabili olan (Elisin) menbaı olan (İlyosa) yani (Güneş)le rucu edersek medeniyet ve ziyanın menbaı olan Asyada bu kelimeye tesadüf etmek kolaydır. Filhakika Haldailerin ilahı Bil (1) veya (Bilos) Asurilerin Finikyahların ve İbranilerin (İli) -ve yahut- Ela ilahını görürüz. Buna binaendir ki İstravonun Etüdüne göre Efforiyon dahi güneşi (İlyos) diye yad etmekte ve [Serviyos dahi (Solem cobunt) (Asiri: qui ipsorumlinua Hel.) (Alii el) (diçitur, unde et (İlios)] Getirdiğimiz bu misaller ve kaydedilen münasebetler dikkate şayandır. Türkçemizdeki (İl) kelimesi Yunani diye iddia edilen (İlyos) kelimesiyle münasebeti açıktır. Alfiyos nehrinin müntehasında mevcut kurutulmuş bataklıktan başka birşey olmadığı yukarıda da beyan ettiğimiz (İlos)

KÖYDE AKŞAM

Burda akşamları gör renklerin cümbüşünü.
Güneşin ihtirasla dağları öpüşünü.

Kararan ufuklardan dönüyorken kuzular;
Çoban, elde kaval efsaneler fısıldar
Çağıldayan sulara.

Yamaçlarda uğultu.. derelerde vaveylâ...
Tiryaki bacalarda, halka, halka dumanlar.

Omuzlarında testi pınar yolunda kızlar,
Kıvrak bükülüşlerle bin bir heyecan salar
Uyuyan duygulara.

Burda akşamları gör. ki, sığmaz hiç (hayal)a,
Sende köy hasreti var; köy, seni bekler hâla.

Cihat Gökçek

(1) Vilos = Babillerin ilahı tevratta (Vaal) Yunanlılara göre Babil Kralı (Livia) Posidonun oğlu Egiptos, Danaos, Kifefs ve Finefsin babasıdır.

ÜMITLERİMİN GEMİSİ

Uzun direklerin ucuna,
Uzak iklimleri çiziyor duman.
Beyaz köpüklü sular ardına,
Gömülüyor hatıralarıyla liman.

Gemim gidiyor, gidiyor..
Hafif dumanında
Martılarıyla
Gemim gidiyor, gidiyor..
Tayfalarının dudaklarında
Şarkılarıyla,

Bembeyaz güvertesinde duran,
Mavi elbiseli gemicilerim
Selâm, sevgi, hasret taşıyor..
Bembeyaz yelkenlerine vuran
Hayallerimin rüzgâriyle

Gemim yaklaşıyor, yaklaşıyor..
Ah! direkleri, kollargibi, allaha yükselen
Teknesi, göynüm gibi, yeşil sularda yüzen
Gemim!.

Ah! sevgiliye ümitlerimi götüren
Bahriyelilerim..

Çabuk git, çabuk, gemim benim..
Seni, narin ellerinde, kalpleri gibi, mendilleri titreyen,
Mavi gözleri yaşlı, genç kızlar bekliyor.
Seni, hovarda bahriyelilerin parasını yiyen,
Dudakları boyalı kadınlar bekliyor..

şehrinin menşeiini kuraklık geçirdiği muhakkak olan orta Asyada arasak ilimde tarafgirlik etmiş olmayız sanırım. (11) mefhumu ilkönce bu kabil yerlere maksur iken bilâhara alelittlak şehir, ülke manâsına düştüğünü kabul etmek zaruridir. Eski ve yeni Yunanlıların ikrarı altında bulunan buhakikat bilmem fazlaca tavzihe muhtaç mıdır? Esasen eski Yunanistanın ilk sekenesi olan (Pelasğlar) ırk itibarile Yunanlılardan ayrı idi ve medeniyetlerinin dahi Yunan medeniyeti ile bir münasebeti yoktu. Bunu da ayrı bir makalemle izah edeceğim.

Serif Kallhan

Teofrast: Aşk nedir diye soranlara: "İşsiz ruhun arzusudur..", demiştir,

Seni, bir çam kabuğuna bütün hasretiyle işleyen,
İhtiyar kaptanın mavi elbiseli oğlu;
Seni, içleri uzak diyarların hasretiyle dolu,
Yanık derili, yalınayak, çocuklar bekliyor..

Git gemim, git..

Seni, bütün denizi ve gemileri sevenler
Seni, beyaz yelkenlerde rüya görenler

Bekliyor..

Git gemim, çabuk git..
Benden Selâm, sevgi götür,
Aşkımı, ümidimi götür

Bekleyenlere..

Git gemim, gi!..
Ah! ne oldu öyle birden?
Bin hayalle yüzdürdüğüm gemim..
Koptu yavaş yavaş orta yerinden
Yarime yazdığım mektubum benim!..
Kâğıt gemim gittikçe yan yatıyor.

Uzanmış sevgilimin küçük elleri,
Gemimin direkleri
gibi, suya

Zavallı bahriyelilerim atıyor,
hasretle işlediğim mavi elbiseleri,

İçimin dilekleri
Gibi, suya

Sular, onu, yılların aşkımızı örttüğü gibi, örtüp unutuyor.
Gemim ümitleriyle, hatıralarıyla, bahriyelileriyle batıyor!..

Ahmet Necati

Atinalı Andistenis: Fena adamların, hakkındaki sitayişlerini
işitmekle "Acada fena bir şey mi iş-
ledim. ", demiştir.

BEĞENMEK

Değerli münekkidiğimiz, Nurullah Ataç, Akşam gazetesinde yaptığı sohbetlerin birinde, hatırladığıma göre hüküm hakkında hülâsaten diyor ki: (Sanat müstakilen hüküm verenlerin işidir. Yüksek sanat eserleri yaratmak ve yüksek sanat eserlerini anlamak ancak bu zümrenin harcıdır. Diğer zümre ise, kendisine, sanat hakkında öğretilen ölçülü kaidelere göre, takdir hislerini sarfeder. Bu zümrenin sanattan alacağı zevk mahduttur; sanat hakkında söyleyeceği fikirler de kıymetsizdir. Yeniyi beğenmekte daima cesaretsizdirler ve yeni eserlere karşı daima eski ölçüleri tatbik ederek, zevk almağa çalışırlar.)

Nurullah Atacın, kısaca temas ettiği bu bahis edebiyat tarihinin en büyük derslerinden biridir. Büyük şairleri, zamanında anlaşılmağa mahkâm eden ikinci zümrenin bu zihniyetidir. Sanatkâr, daima yeniyi bu zümre ise eskiye mütemayildir. Bu iki zıt düşünüşün çarpışmasına bütün edebî devirlerde şahit oluyoruz. İkinci zümre edebiyatçıları (!), daima mahdut bir zevkin esiri olduklarından, sanatkârın yeniliğini anıyamaz. Fakat, kendilerini beğendiklerinden, sanatkârın saçmaladığına hüküm verip, eserleriyle alay ederler. Bu alayın da Ömer Seyfettin'in (Bora ve sivri sinek) kikâyesindeki, sivri sineğin gururu kadar gülünç olduğunu söylemeğe bilmem lüzum var mı?

Bugün, maalesef edebiyatımızda yalnız halk değil, ekseri münevverler arasında dahi ikinci zümre zihniyeti hâkimdir. İçlerinde, eserleri arasında, bir tek şiir denilebilecek manzumeye rastlamadığımız, şairler bulunan hececilerin; Necip Fazıl, Ahmet Hamdi. Ahmet Kudsi, Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı, gibi orijinalitesi, Bedri Rahmi, Orhan Velilere nazaran, yalnız içe münhasır kalmış, sanatkârlara dahi tercih edildiğini görüyoruz. Halk ve ikinci gurup münevverlere dış cephenin büyük tesiri vardır. Çünkü onlar dış cephede veznin lüzumuna, din ve dünya işlerini karıştıran softaların taassubu ile, bağlanmışlardır. Halbuki şiir iç ve dış cephelerin, en iyi bir şekilde imtizacı olduktan sonra vezni şart koşmanın faydası nedir? Bugün şiiri anlayabilenler serbest vezin kudretini takir değil hayretle karşılarlar.

İsim meselesinin de beğenmek üzerinde tesiri bahse değer. Bugün Yahya Kemalın yazacağı bir şiiri, her hangi bir genç imzanın şaheserine geniş bir zümre tercih edecektir. Keza bu zümre arasında, yine Yahya Kemalın müstear bir imza ile neşredeceği şiiri beğenmeyenler bulunabilir.

Bugün Necip Fazılın nesli, hececileri çok geride bırakmış olmalarına

Aristipos: Bir arkadaşının hatırı için Dionisosun ayaklarına kapandığından tezyif edene: " Müsebbibi ben değil kuvvei samiasını ayaklarında bulunduran Dionisostur,, Demiştir.

BAHARDAN UZAK

Bahar.. ah nerde bahar...

Geçmişteki sevdayı arar, serseri kuşlar.

Kuşlar, kuru dallarda..

*Uçar, kuru dallardan, sarı yapraklar uçar,
Uçar peşinde rüzgâr...*

Beyaz, bembeyaz damlar.

Kuşların ahlârına «gak, gak» la tempo tutar,

*Beyaz damlarda tünen kara kargalar. Kar,
Koşar dağda boralar..*

*Ömrüm de gövüm kadar onu hasre ile anar,
Ömrüm ki bugün bîkes.*

*Donar gözümde yaşlar, başımda tel, tel aklar,
İçimde fırtınalar...*

*Rüzgâr, bora, fırtına, savrulan hatıralar,
Ölü yapraklar gibi karda kaybolmadılar...*

Bahar.. ah, nerde bahar...

C.G.

rağmen, hâlâ genç şairlerin en kuvvetlileri sayılırlar.

Şiiri, öz şiire, aslına çevirmek; mazmunlarında, vezin oyunlarından kurtarmak gibi, iddialı bir gaye ile, eser vermeğe başlayan Orhan Veliler; bugün seviyesine inmek istedikleri halkın alayına maruzdurlar.

Bütün getirdiğim bu misaller ikinci zümre zihniyetinin neticeleridir. Ben birinci zümre kalemlerinin hayranıyım. münekkit edebiyat, tarihçesi her hangi bir istidadı keşfedebilmelidir. Meşhur veya değil, her hangi bir şairin kıymetinin takdirini zamana bırakan münekkidin vazifesi nedir?

Nurullah Atacın genç şairler hakkında verdiği hükümlerde gösterdiği cesaret, şiiri hakikaten anlamasından doğar. Keza Bedri Rahminin halk sanatkârlarını, Nizipli deli Mehmedi sevmesi beğenmesini bildiğindedir.

Kimsenin tesirinde kalmadan beğenmeğe ve hüküm vermeğe çalışalım. Eğer beğenmiyorsak, kabahati cehlimizde bulup, sivri sinek vaziyetine düşmemek için, susalım. Beğenebilmek için bilmek lâzımdır.

Ahmet Necati

Klazomenli Anaksagor: Yabancı diyarda öleceğinden müteessir olana: " Ahirete seyahat her yerden aynı şekilde olur. ,, demiştir.

ŞEYTAN

Cehennem kapısında, yorgun ve ihtiyar bir adama yaklaşan melek ona sordu:

— Sen niçin buraya geldin babalık, çehrenin munis ve sevimli oluşuna bakılırsa iyi bir insan olduğun anlaşılıyor..

İhtiyar içini çekerek cevap verdi:

— Evet ben iyi insandım, fakat bugün bir günahkârım. Allah beni insanların en güzeli olarak yaratmıştı. Her istediğimi yapabilmek imkânını bana bahşetmişti. Ve ben Allahın yüzünü kara çıkarmamak için insanlar arasında hep fena ve günah olan şeyleri yaptım. Onlara bu suretle iyinin ve faziletin kıymetini öğrettim. Sonra bu yaptıklarım bana, vicdanıma karşı işlenmiş bir cürüm gibi geldi. O zaman tam manâsile bir günahkâr olduğumu anladım, günahlarımı arttırmağ lüzum görmedim ve doğrudan doğruya buraya geldim. Sakallarımın beyazlığından ve çehremdeki cennettekilere mahsus tebessümden utanıyorum.

Melek bu sözleri işitince ölü gibi sarardı ve sesi çıkabildiği kadar bağırdı:

— Hayır sen cehenneme giremezsin. Mademki Allah sana böyle demiştir, artık vicdanın hükmü kalmaz. Senin yaptıkların Allaha karşı bir küfür değil bilakis lütüftür. Sen Allahın en sevgili kullarındansın ve yerin ancak cennettir. Fakat sorarım sana ey munis ihtiyar sen kimsin?

Öteki azametle cevap verdi:

— ŞEYTAN

TABUTÇU

Hiç durmadan bu amele veda edenlere, ebedi seyahat arabaları hazırlıyorsun. Adam oğlunun çöküşü seni yaşıyor, kaybolan varlıktan ömrün istifade ediyor. Ve sen ölümlerin nimetiyle geçiniyorsun..

Saf tabutçu. Hiç rüyanda mezarların sükununu ve ölümlerin seni yaşıtan fedakârlıklarını hissediyor musun?

Hayır gidenler gidiyor, sen yalnız ve daima yeni bir zenginin ölmesini, hiç olmazsa bir insan ölmesini sabırsızlıkla bekliyorsun. Bir defacık olsun seni bekleyen korkunç müstakbeli düşündün mü?

Bugün tahtaların üstünde inliyen rende'n bile senden duyguludur. Çünkü bir gün gelecek, o, sahibine de aynı sandukayı yapabilmek için

Viandos: Dinsiz kimselerle seyahat ederken fırtına olup bunların ilahlardan istimdada başladığını görünce: "Ya-vaş söyleyin burada olduğunuzu anlamasınlar,, demiş

SANAT VE İNSAN

İnsanı, hayvandan ayıran vasıflardan bahsedilirken; zekâ, ruh ve lisan mefhumlarını ötedenberi ileri sürerler. Nerede okuduğumu hatırlamamakla beraber bütün bu vasıfları kendinde toplayan bir tarife rastladım ki, bunu her zaman için tercih ederim: (İnsan, sanatkâr bir hayvandır)

Tabiatın zekâ ve ruhtan mahrum ettiği heyvan, kâinatın azamet ve güzelleliğinden tahassüs kabiliyetini gösterememiş, yalnız hayatının idamesi için mücadele etmek gibi bir faaliyetle iktifa etmiştir. Buna mukabil diğer varlıklardan farklı olarak kazanmış olduğu zekâ ve ruh ile, kâinatın karşısında hayretten vecde gelen insan; kâinat, bu muammanın, sırlarını öğrenmek istemişti. Fakat aczini idrak ettiği anda, hiç olmazsa duyduğu heyecanları ifade için muhtelif ifade vasıtalarına baş vurarak resim, heykel, müzik, şiir gibi sanat şekillerini meydana getirmiştir. Böylece kâinatın güzelliği -insanın zekâ ve ruhu ile yeni bir şekil içinde izah edilerek- gene bir güzellik ile ifade edilmiş ve (Sanat) meydana gelmiştir.

Burada şunu kısaca söylemek isterim ki: Sanatkâr tabiatın bir mukallidi değildir. O harici âlemden aldığı intibaları bir (intuition = has seziş) yolu ile tertip ederek sanat eserleri halinde ifade eder. Şu halde sanatkâr bir taklitçi değil, bir yaratıcıdır.

İnsanın daha mağarada iken başladığı bu faide gözetmekten uzak faaliyet zekânın ve ruhunun inkişafı ile mütenasip bir şekilde tekâmül etmiş ve bir süs ihtiyacından yükselerek engin ruhunun açıklığını, ızdırabını dindirecek bir ihtiyaç halini almıştır.

İşte sanat insanın zaruri bir ihtiyacıdır.

Sadi Calık

inliyecektir. Fakat öldüğün, bu âleme sen de veda ettiğin vakıt, sana kim tabut yapacak? Oğlun mu? Hayır.. Onun elleri bu kadar zalim değildir. Senin için de mukadder netice: Kendi ellerinle yaptığın bir kutuya girip, meçhul omuzlar üzerinde ebedi istirahatgâhına götürüleceksin. Bütün ağızlar duyulup, anlaşılmayan bir hisle kapanacak. Belki mezarının başında bir hoca duasını okuyup her şeye son verecek. Seni tanıyanlar da, öldüğünü duydukları zaman, yalnız " İyi tabut yapardı " diyecekler..

Saf tabutçu. Adam oğlunu ne şuursuzca toprağa satıyorsun. Eğer yaptığının fecaatini kendin de takdir edebilseydin; Bütün âlem mezara çıplak ve kefensiz gidecekti...

Hüseyin Batu

Arşelaos: Şiiri nasıl traş edeyim diye soran geveze berbere: " Susarak traş ediniz ,, demiştir.

ÇEŞİTLİ İSTİHSALİN LÜZUMU

Urlaya ilk gelişimi hatırlıyorum: Bindığım otobüs gayet muntazam bir yolda akşamın alaca karanlığı içinde ilerliyor, yolun sağ boyundan denizi yalayarak bize kadar gelen hafif bir rüzgâr ciyerlerimi dolduruyordu. Yolun sol boyunda, büyüklü, küçüklü ağaç kümeleri dağlara doğru tırmanıyordu.

Yolun güzelliğini temaşa ile vaktin nasıl geçtiğini anlamadan otobüsümüzün sahilden ayrıldığını hissettim. Artık yolumuzun, iki tarafında bağlar. Bu bağlar hiyabanında süren kısa yolculuğumuz bana „Dudaktan kalbe“ deki tatlı hisleri bir daha yaşattı.

Aradan bir çok günler geçti. Gezdiğim bütün köylerde aynı şikâyetle karşılaşıyordum. „Mahsul para etmiyor. toprak verimsiz“ Güzelliği kadar toprağı da zengin olan Urla, pirinçten başka her nevi ziraata müsaittir. Burada zürra yalnız iki nevi mahsüle ümidini bağlamış hasat mevsimini bekliyor.

(Tütün, Üzüm) bu mahsullerin, piyasada fiyatı düşük veya her hangi bir hastalıkla mahvolduğu seneler köylü talihine küserek çaresiz gelecek mevsime kadar sıkıntı çekiyor.

Bu sistemin yarası uzun senelerdenberi görülmüş ve görülmektedir. Son senelerde köylünün bağlarını dahi bozarak tütüne sarılışı fazla bir kâr getirmez kanaatindeyim.

Çeşitli zeriyaat yaparak mütenevvi kazanç yolları hazırlamalıdır. Bir mahsulün para etmediği sene ötekinin temin edeceği kâr köylünün ziyanını karşılar. Toprak ziraata müsait. Müsait olmayan yerlerde de tavukçuluk ve sürücülük yapmak iyi kâr getirir zannındayım.

Onun için tevekkele bağlanmayıp azımlı ve maddi faaliyetle tabiatın bütün güzelliklerini bahşettiği toprağımızdan azami istifadeyi elde etmeğe çalışalım.

Bedri Kısakürek

İskenderikebir: Militosun işgalinde, olimpiyatlarda birinciliği kazanmış atletlerin müteaddit heykellerini görünce bunları göstererek: „Barbarlar memleketi muhasara ederken bu vücutlar neredeydi? „ Demiştir.

Çiçero: Bir dâvada işhat ettiği cahil hukukçulardan, (Kaston) nam şahsın vak'a hakkında ademi malûmat beyan ettiğini görence hakime hitaben: „Sakın şahit hukukî bir mes'elenin kendisinden sorulduğunu zannetmiş olmasın? „ Demiştir.

BAĞCILIĞIMIZIN DURUMU

Eskiler (Servet dağı bağ yapmakla olur) derlerdi. Ne kadar doğru ve güzel bir söz.

Herhalde garbî Anadolunun, hayat damarını teşkil eden bu mahsulün büyük bir servet kaynağı olduğu ve kalite itibarile de, dünya piyasasında, başta bulunduğunu bilmeyen yoktur.

Fakat, bilmem neden son senelerde eskilerin dediğini yapmak şöyle dursun, çapasını kapalı bağ kazmağa değil, bozmağa gidiyor. Güden güne bağlar sökülmeğe, geriye kalanlar da bozulmağa mahkâm.

Bir kaç günevvel, akşamın renklerini can alırcasına aksettiren yeşil yaprakların yerinde şimdi ihtiyar bir hayvan harman dövmekle meşgul.

Kime sorarsanız hep aynı nakarat.

„Kurtarmıyor. Değil kazanmak, aldığımız para, yaptığımız masraf bile değil. Kendi emeğimiz de caba.“

Evet halkın bu şikâyetine hak vermemek elde değil. Filhakika üzüm, ümit edileni vermiyor. Fakat ne yapalım bu günkü iktisadi durum budur. Elbetteki bu hâl değişecektir. Esasen Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti bu hususu gözden çıkarmış değildir. Hükûmet bir çok teşebbüslere girişiyor. Son zamanda da teşkil edilen Üzüm Kurumunun rençbere az faidesi olmamıştır. Ve her halde Kurum faaliyet sahasını da günden güne genişletecektir, Temenni budur. Şu halde biz geçici hale aldanıp ta baği dağ yapmağa gayret etmeylim. Yıkma kolay yapmak zordur. Yapacağımız yegâne şey masrafları fazla mahsulle karşılamaktır.

BU BİR KADIN PORTRESİ

Bu bir kadın portresi
ve
En renklisi

Fütürlerimin...

Bu kadın bir çoban kadını..
ve
Adını
Doğmayan oğluma verdim...

Bu bir kadın portresi
ve
En enfesi
Renklerimin...

Bu bir çoban kadını
Feryadını
Şarkılarıma nakşetti
Gece geldi
Ve gece gitti.

Vecihi Nedim Karatunç

Seref Aytulun

HİKÂYE :

ONLAR

Onları küçük kasabanın تنها çarşısında sık sık görürdüm. Dizi, dizi yıkık çeşmenin arkasında kıvrılıp kaybolan dağ yolundan, odun yüklü bücür eşeklerinin ardları sıra belirirler; dört peşli kaba dokuma fistanlarının içinde gizlenmiyen narin vücutlarını iki büklüm ederek taşıdıkları yüklerini kara kepenkli furunların önlerine, yapas han avlularına, kerpiç divarlı ev kapılarına yıkıp indirdikten sonra çarşının küçük dükkânlarına dağılırlar ve ortalığı garip bir şamataya boğarlardı.

Sıkkin günlerimde, bu تنها Ananolu kasabacığını bir anda doldurup şenlendiriveren bu insanların gelişlerini adeta tatlı bir alışkanlıkla beklerdim.

Hepsi de taze, güzel ve acar insanlardı. Çokluk, küme halinde gelirler, işlerini bitirir bitirmez dükkânlara dalarlar; oralardan kırı kıtına aldıkları negereklerini çapıtlarına düğümleyerek koyunlarına, kuşaklarına, kıl torbalarına sokarlar; yine o harap çeşmenin arkasındaki dağ yolundan kıvrılıp kaybolurlardı.

Herbiri ayrı, ayrı, narin ve yüksek birer heykel azameti taşıyan bu düzgün yapılı kadınların erkekleri kimdi?.. Ve ne işle uğraşırlardı?

Küçük bir devrim işçiliği içimin bu sorgusunu bir gün ansızın açtı ve ezgisini giderdi.

Beş arkadaş dil işi kelime toplama kollarında çalışmağa geçmiş ve küçük kasabanın arkasını kuşatan dağ yolundan Madranın sapa bir köyüne çıkıyorduk.

Önümüzde, omzunda martini, arkasında hâki ceketinin yakası üstündeki sarı maden firması ile dağların biricik remsi adamı -Kır bekçisi- yürüyor ve biz onun gelirken yedeğinde getirdiği hayvanların sırtında yol alıyorduk.

Güzel bir akşamdı... Ayaklarımızın altında Egenin mütesna bir grubu, buharlaşan uçsuz toprak engininde ufuk kordonunu ihtişamlandırıyor, zengin tabiat, cömertliği bol manzaralarıyla uzanıyordu. Yükseldikçe zenginliğini değiştiren ve seyrine doyum olmaz güzelliğini artıran böyle bir yolculuğun sonunda onları, onların erkeklerini yapas bir kulübenin önünde bizleri beklerken gördük.

Kral Harillos: Likürg neden az kanun vazetmiştir diye soranlara: " Az söyleyenlerin az kanunlara ihtiyacı vardır. ", demiştir.

Dar kapısından ancak eğilerek girebildiğimiz bu basık kara, taş kulübenin çatısı altında o gece Büyük Türk Dil devriminin öz bir kaynağı dalgalanacak, Madranın sakın havasında oranın çocukları dinlenecekti.

Bizi çuvaldan ve keçeden yapma ot minderlere oturtular. Ve derin bir gömüden en kıymetli mallarını birer birer çıkarıp sunan cömert insanların temiz ifadeli halleriyle etrafımızı alarak toplandılar..

Ne uyanık insanlardı. Ne ateşli ve içli çocuklardı onlar.

Bizimle birlikte gelen bekçinin, kırık boğazlı bir şişenin içinde ta kasabadan getirdiği gazyağı ile parlayan lâmba bütün yüzleri kirli ve mat bir renkle büyülemiş cazibeletirmişti.

Onlar.. Onların en iktiyarlarını, bu garip çatı altında, bu büyü ve güzelleştirici esmer gece rengi içinde görmüştüm. İki kişiydiler: Ellerindeki değneklere dayana, dayana ve birbirlerini tuta, tuta ikisi de en sonra gelmişler ve ocağın sağ yan kıyımında yer almışlardı. Yüzlerini yarı göre biliyordum. Asırlık heybetli birer çınar gibi dimdik duruyor, ve bütün odanın havasını bir kat daha ısıtıp, samimileştiriyorlardı.

Çok, hem de pek çok ihtiyardılar. Yana çevrik kasketlerinin altında derin çizgilerle ifadenmiş yazlerine bakamayordum. Bütün odayı sanki onlar dolduruyorlardı.

Birinin kırıksıklı yüzünde eski bir bıçak yarası imiş gibi ihtiyarlığın o sonsuz ve karanlık çukuruna gömdüğü fersiz gözleri hep bir noktaya dikiliyor; öteki ancak dudak işaretleriyle kafasında yaşatabildiği o eski alemlerin hatırasına kendini kaptırmış ara sıra coşuyor, eğilerek bizi dinlemeğe çalışıyordu.

Neler söylediler...

Onlarla nelerden, nerelerden konuştuk. Bizi baba'larından, dedelerinden dinledikleri hikâyelerle, birkaç yüz yılın tarihine birden götürmüşlerdi!

Sabah yaklaşıyordu. Kalabalık, birer birer, izin isteyip çekildiği zaza, yanımızda en son kalan yine onlar olmuşlardı. Adeta bizden istemeye istemeye ayrılıyorlardı. Ve yine geldikleri gibi birbirlerini tuta, tuta, birbirlerine dayana, dayana basık kapıdan çıkıp kayboldular.

Ben o gece, bu temiz insan kalabalığı içinde kendilerini saatlarca bize vererek bizim olan bu iki ihtiyarı düşünmüş, ve onları buraya çeken kuvvetin büyüklüğüne hayran, ot ve kalıdan yapılmış yatağında gözlerimi zor yummuştum.

Sabah günle birlikte uyanmıştım. Geceyi geçirdimiz bu dağ evinin kü-

" Uralın taşı yağ, toprağı baldır. "

çuk, bağçesinde bize geceki kalabalığı veren evleri arayordum. Hakikaten kulübemiz azametli bir derinliğin üstüne kurulmuştu. Ayaklarımızın altında diklemesine sarkan sırtların korkunçluğu uzıyor, boğuk uğultularla akan bir dere yamaçların karanlık boşluğunda köpürüyor, uzaklarda yalnız yer yer serpilen kara kıl çadır müselleleri görünüyordu.

Bir aralık ne oldu, nasıl oldu? Bu korkunç manzaralı uçurumun başında dağların sert yeşilliklerine gömülen köyün belirsiz evlerini ararken aklıma yine akşamki ihtiyarlar, onların içinde hayatlarını geçirdikleri evleri geldi. Yanımdaki muhtarın oğluna üzüntülü bir halle seslendim. "Oğlum Ahmet! Gece bize o gelen ihtiyarlar nerede otururlar?"

Ayaklarımız altında belki yüzlerce metre derinliğinde korkunç dere, karanlık şarıltilarla akıyordu.

Çocuk önce neyi, niçin sorduğumu anlamamış gibi gözlerini şaşkın, şaşkın üstümde gezdirdi; sonra bu gürültülü suyun karanlığına doğru inermişcesine ayaklarımızın altında, fundalıkların gölgelerine karışan ince keci yolunu göstererek "De ha!" dedi.

— "Ahan, şu karşı sırtın beri yakasında!"

Korkunç kayalar arasındaki ince yol, uçurumlu derenin tahta, iğreti köprüsü, vahşi fundalıklı tepeler, ve karanlık gecede bize kendiliğinden koşup gelen malül ihtiyarlar...

Bir anda kendimden utanır, üzülmüş gibi bir hâl aldım. Onları, o kadınların, erkeklerini zifiri bir gecenin karanlığında bu yoldan bize doğru çeken bu memleket aşkı, soy terbiyesi ve inanmak kudreti, beni adeta küçültmüştü...

Ayrılırken onları bir daha görebilmek için yanıyordum... Fakat hey-het! yolumuz bizi aksi istikamete sürükleyordu.

Nihat Kalebek

OLUP BİTENLER

İLÇEDE

Türk Hava Kurumu Urla şubesinin, tertip ettiği, Deve güreşleri 15/1/939 pazar günü, 5 bin seyircinin önünde, yapıldı. Civar kazaların da iştirakiyle, büyük bir alâka kazanan güreşler gayet heyecanlı geçmiş; neticede başı Urlalı Hasan ağanın (Tüglü) sü kazanmıştır.

Fakir çocukları himaye heyetinin teşebbüsüyle, 22/1/939 pazar günü, Evimizin bahçesinde; Baba eskili İbrahim, Molla Mehmed, Yarım Dünya Süleyman, Tekir dağlı Süleyman gibi tanınmış pehlivanlarla da 10 çift pehlivanın iştirakiyle yapılan güreşler gayet zevkli geçmiştir. Güreşlerde 3000den fazla seyirci bulunmuş hasılat yarı yarıya Çocuk Esirgeme kuramıyla paylaşılmıştır.

Kurban bayramı münasebetiyle, Çocuk Esirgeme kurumu-muz, 150 fakir çocuğu giydirecek sevinçlendirmiştir.

HALKEVİNDE

Evimizde (Okuyup yazma, İlk tahsil, Orta tahsil, Fransızca) ders ve lisan kursları açılmıştır. Bu kurslara 250 vatandaş devam etmektedir.

Köycülük kolumuz, gösterit kolumuzla birlikte Kızılbağçe Kamununa giderek; orada halkla dertleşmiş ve gece 100 kişilik bir kalabalık huzurunda, (Süt) piyesini temsil ederek köylüye güzel bir gece yaşatmıştır.

Kurban bayramı münasebetiyle, Evimiz salonunda, gösterit kolumuz tarafından (Kürsüden uzakta) piyesi temsil edilmiş ve halkımıza mükemmel bir bir müzik ziyafeti verilmiştir.

Direktörü : CİHAT GÖKÇEK

Müracaat yeri : HALKEVİ BAŞKANLIĞI

